

ISSN: 1857-6710

ШТИТ

Бр. 78 Цена: 50 ден. февруари 2016

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НОВИ СИЛИ

**ЗАПОЧНА
ОБУКАТА НА
НОВОПРИМЕНИТЕ
ПРОФЕСИОНАЛНИ
ВОЈНИЦИ**

РЕНЦЕРСКИ ИГРИ

На терените во касарната „Илинден“ и на стрелиштето „Стенковец“ припадниците на Ренцерскиот баталјон од составот на Полкот за специјални операции ги реализираа вторите по ред ренцерски игри.

Дисциплини во кои се натпреваруваа екипите беа: ползење и носење на ранет, фрлање на рачна одбранбена бомба, гаѓање со автоматска и снајперска пушка, пиштол, полигон со вооружување, ориентација на непознат терен и полигон на издржливост.

За време на игрите, помеѓу претставниците на четите од составот на Ренцерскиот баталјон преовладуваше спортскиот и натпреварувачки дух. На крајот од игрите беше прогласена најдобрата единица и најдобриот учесник.

Интересот за овие втори по ред ренцерски игри беше голем, а тенденција е да се прошират на ниво на Полкот за специјални операции.

Страница **29** **ТРАНСПАРЕНТНО И ОТЧЕТНО**
БРИФИНГ НА НАЧАЛНИКОТ НА ГШ ПРЕД
ПРЕТСЕДАТЕЛОТ И ВРХОВЕН КОМАНДАНТ НА АРМ

Страница **7** **ВЕРТИКАЛАТА**
НА БАЛКАНСКИТЕ СИДОВИ
ДЕБАТА ЗА ВОЕНИТЕ РЕЛАЦИИ ПОМЕГУ
РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА И РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Страница **24** **ФОРЕНЗИКА**
ФОРЕНЗИЧКО ИСПИТУВАЊЕ НА ТРАГИ ОД
ОРУЖЈЕ

Страница **38** **АЗЕРБЕЈЦАН**
ВЕРСКИ ПЛУРАЛИЗАМ
И ПРЕДИЗВИЦИТЕ ЗА ЗАЧУВУВАЊЕ
НА ИДЕНТИТЕТОТ

Страница **42** **ХАОПЛЕКСНО ВОЈУВАЊЕ**
КОМБИНАЦИЈА НА ХАОСОТ И КОМПЛЕКСНОСТА
НА МОДЕРНАТА ВОЈНА

Страница **44** **ПОТРЕБА ОД МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА**
АСИМЕТРИЧНИ ЗАКАНИ, НЕДОЗВОЛЕНА
ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ, ДРОГА, КОРУПЦИЈА...

Страница **49** **АКАДЕМИК-ГЕНЕРАЛ МИХАИЛО**
АПОСТОЛСКИ – II
МАКЕДОНСКИ КОМАНДАНТИ И ВОЈСКОВОДЦИ

Страница **52** **НАПАДИ СО ЛАЖИРАЊЕ**
ВИДОВИ ХАКЕРСКИ НАПАДИ

Страница **10**

Страница **16**

Страница **30**

ШТИТ - Година VIII, број 78, февруари, 2016 година, излегува еднаш месечно
ИЗДАВАЧ - МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ИЗДАВАЧКИ СОВЕТ

д-р Зоран Јолевски (претседател)
Генерал-потполковник Методија Величковски, полковник Љубе Дукоски, полковник Петре Велковски, потполковник Тони Јаневски, полковник Мери Ринцова, Биљана Иванова, д-р Жанет Ристоска

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

д-р Жанет Ристоска

РЕДАКЦИЈА

Биљана Иванова (технички, ликовно-графички уредник),
Димче Исаиловски, академски сликар (корица),
Митко Василевски (новинар), Кристина Илиевска (новинар),
Ксенија Митева (лектор); Александар Атанасов (фотографи)

ПЕЧАТИ: „БРАНКО ГАПО“ ДООЕЛ СКОПЈЕ

АДРЕСА НА РЕДАКЦИЈАТА

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА - СПИСАНИЕ „ШТИТ“
ул. „Орце Николов“ 116, 1000 Скопје
Телефони: 02 3128 276
www.morm.gov.mk; E-mail: stit@morm.gov.mk

ЦЕНАТА НА ЕДЕН ПРИМЕРОК Е 50 ДЕНАРИ
ГОДИШНА ПРЕТПЛАТА 600 ДЕНАРИ

жиро с-ка 05001001 1678720
(повикување на број: 725939-10)
даночен број: 4030990271748
TC 100000000603095

Армијата на Република Македонија и во изминатата 2015 г. ги оправда рејтингот и довербата што ги има кај народот и институциите на Р. Македонија. Сите планирани задачи, зацртани проекти и предизвици со кои се справуваше во текот на изминатите дванаесет месеци од 2015 г. беа успешно завршени и сработени. А, признанија, пофалби и благодарници добија и од највисокиот државен врв и од граѓаните на Република Македонија на кои им беше помогнато.

Претседателот на Република Македонија и врховен командант на АРМ, д-р Горге Иванов, во придружба на министерот за одбрана на Р. Македонија Зоран Јолевски и началникот на ГШ на АРМ, генерал-потполковник Методија Величковски, на почетокот на 2016 г. ги посети припадниците на АРМ ангажирани на јужната граница. Тој, притоа, искрено им се заблагодари на припадниците за нивниот деноноќен ангажман за да се регулира протокот на мигрантите на нашата јужна граница и да се овозможи нивна регистрација и згрижување при влезот во нашата држава.

На почетокот на оваа 2016 г., началникот на ГШ на АРМ, генерал-потполковник Методија Величковски, одржа брифинг за сработеното и за постигнувањата на припадниците на Армијата пред претседателот на Република Македонија и врховен командант на вооружените сили, д-р Горге Иванов. И во оваа прилика претседателот Иванов повторно им оддаде признанија на припадниците на Армијата на Република Македонија за нивната несебична посветеност при извршувањето на мисијата и задачите, не заборавајќи да потсети дека АРМ е институција која има најголема доверба во општеството. Претседателот Иванов повторно ја истакна улогата на АРМ во справувањето со мигрантската криза, но укажа и на потребата за донесување нова стратегија на одбраната која ќе претставува основа за изработка на Планот за одбрана, со цел ефикасно справување со модерните безбедносни закани, за што не се сомневаме дека ќе биде успешно сработено во наредниот период.

Жителите на селото Шипковица, со посебна Благодарница им оддадоа признание и им се заблагодарија на припадниците на АРМ, кои несебично им помогнаа да се справат со последиците од катастрофалната поплава и поројни дождови кои го погодија нивниот регион. Многу е значајно што признанијата и пофалбите за АРМ доаѓаат и од највисоките државни инстанции и од обичниот човек на кој му треба помош и поддршка.

Сигурни сме дека и во наредната година, како и досега, сите планирани задачи и доверени мисии ќе бидат успешно завршени и дека ќе следуваат уште многу благодарници, признанија и пофалби за нашата армија.

д-р Жанет Ристоска

СТАРО-НОВИ БЕЗБЕДНОСНИ ЗАКАНИ

ЗА КОРЕНИТЕ НА МОДЕРНИОТ ТЕРОРИЗАМ И БОРБАТА СО НЕГО

Корените на модерниот тероризам се врзуваат за Русија во 80-тите години на XIX век, за по една декада тој да се појави во Западна Европа, на Балканот и во Азија. Иницијатори на овој бран беа анархистите и нивната првична стратегија. Кампањата на атентати врз истакнати јавни личности беше присвоена од други групи во тоа време, дури и од оние со национални цели на Балканот и во Индија. „Бранот анархисти“ е прво глобално или вистинско меѓународно искуство во историјата: следуваат три слични, консекутивни примери. „Националниот бран“ почна во 1920-тата година на минатиот век и траеше околу четириесет години. Потоа следеше „Бранот на нови леви“, кој речиси исчезна до крајот на XX век, оставајќи зад себе само неколку групи, денес сè уште активни во Непал, Шпанија, Обединето Кралство, Перу и Колумбија. Во 1979 г. се појави „религиозниот бран“. Според шемата на овие три брана, би значело дека тие ќе исчезнат до 2025 г., кога би се родил нов бран. Искуството на уникатност и упорност на брановите покажува дека теророт е длабоко вкоренет во модерната култура.

Како што стариот бран почна да бледнее, религиозниот бран стапи на сила. Религиозните елементи отсекогаш биле важни во современиот тероризам, бидејќи религиозниот и етничкиот идентитет често се преклопуваат. Американските, македонските, ирските, кипарските, француско-канадските, израелските и палестинските немири го илустрираат овој факт. Во сите случаи единствена цел е да се креира религиозна држава. Исламот е во срцето на бранот. Исламските групи ги изведоа најважните, најсмртоносните меѓународни напади. Иако

не постои директен доказ за нивната поврзаност, хронологијата наведува на тој факт. Еврејските терористи се обидоа да го уништат најсветиот храм на исламот во Ерусалим и започнаа кампања на атентат против палестинските градоначалници. На гробницата на Аврам (Хеброн 1994), еден Евреин уби 29 муслимански идолопоклоници, додека на другата страна на светот, „Он Шинриќо“, група комбинирана од будисти, хинду верници и христијани, испушти гас во една подземна станица во Токио (1995) и уби 15 лица, а три илјади беа повредени. Со тоа се создаде страв дека наскоро некои групи ќе посетнат по оружјето за масовно уништување. Сличен напад ќе се случеше и во Јордан во 2004 г. кога терористите беа откриени додека ги преземаа првите чекори за она што им беше планирано како голем напад со хемиско оружје. Доколку успееше овој напад, се претпоставува дека бројот на жртвите би изнесувал од 20 000 до 80 000 илјади.

Оптимизмот на деведесеттите бил базиран врз многу аспекти на илузија: администрацијата на Клинтон ја дефинирала безбедноста на САД првенствено во однос на одржување на просперитетот. Влијанието на организираниот криминал и корупција на државите во транзиција било прифатено концептуално, но во голема мера било игнорирано, во формулацијата и во имплементацијата на политиката на САД кон Русија, додека пак предизвикот од страна на Ал Каеда и меѓународниот тероризам бил третиран како споредна атракција која не бара особено внимание и без средства. Сепак, илузијата продолжила во првите осум месеци од претседателскиот мандат на Буш. Додека проектилната одбрана се

сметала за важна, во најголем дел, континуитетот на претпоставките и принципите биле гледани како главни. Асиметричните закани биле согледани како извор на грижа, но барем имплицитно се сметале за помала грижа од симетричните. Овие илузии биле разбиени на 11 септември 2001 г. Нападите на „Ал Каеда“ на Светскиот трговски центар и на Пентагон беа најдобар пример на асиметрична војна – 19 мажи (иако со поддршка од поголема мрежа) беа способни да предизвикаат смрт на околу три илјади луѓе како и огромна материјална и психолошка штета. Како последица, нападите го одбележаа крајот на периодот на оптимизам и почеток на согледување на светот, кој во XXI век не гледаше со симпатии на американската моќ, како што претходно се претпоставуваше.

Покрај светските напори да се детектира, да се дезорганизира, да се скрши и да се уништи „Ал Каеда“, групата преживеала само поради тоа што нејзиното присуство се наоѓало насекаде и поради тоа што децентрализираната мрежа на „Ал Каеда“ работела со групи кои го имале истиот начин на мислење. По акцијата поддржана од САД, од нивните сојузници и од нивните пријатели во Авганистан и во Пакистан, јадрото на „Ал Каеда“, нејзините организатори на напади, обучувачи, финансисери, агенти и други експерти се преместиле кон зоните без закон во Азија, на Блискиот Исток, во Африка или на Кавказ. Траекторијата на операциите на „Ал Каеда“ по 11 септември го покажувала нејзиниот капацитет да опстои и да се трансформира. Покрај предвиденото апсење и смрт на јадрото на нејзините претпоследни водачи, идеологијата на универзалниот цихад на „Ал Каеда“ против Западот, ставена во главата на исполитизираниите и на

радикализираните муслимани, ја зацементирале нивната поддршка на „Ал Каеда“.

Во октомври 2002 г., експертите по тероризам проценија дека постарите членови на „Ал Каеда“ не само што се сè уште на слобода, туку и дека продолжиле со своите терористички активности. Еластичноста на мрежата на „Ал Каеда“ и преминувањето во послаби терористички операции се покажаа смртоносни, откако во октомври 2002 г., сојузниците на „Ал Каеда“ лансираа мали вооружени напади врз американските вооружени сили кои беа на обука на еден мал остров во близина на Кувајт; детонираа бомби во еден преполн караоке бар во Камбоџа во јужен Пакистан; чамец со експлозив одекна на францускиот танкер со гориво „Лимбург“ на крајбрежјето на Ал Мукала, Јемен; се опустошија идличните плажи на Бали со автомобил бомба убивајќи над 180 луѓе, како и бомбардирањата во Карачи и во Манила.

По 11 септември 2001 г., САД станаа епицентар на меѓународната борба против тероризмот. Единствената суперсила или „хиперсила“, Соединетите Американски Држави, по тој ден ја заменија војничката униформа (од Студената војна) со облека на крстоносец, жесток напаѓач на тероризмот. За овој сложен и злокобен развој на тероризмот професорот Митко Котовчевски ќе истакне дека во голема мера тој треба да претставува сериозно предупредување за современите држави кои неминувано треба да се подготват за сите предизвици кои ќе ги продуцира ова зло на иднината.

Современиот тероризам и неговата асиметрична моќ

Со појавата на современиот модерен тероризам всушност на секоја чанта гледаме како на потенцијална бомба, а на секој агол – непријател. Почнуваме да се подготвуваме за најстрашното. Како што ги барикадираме прозорците пред надоаѓањето бура, така ги ограничуваме нашите движења, очекуваме да ги чуеме последните предупредувања и чекаме. Постепено, нашиот свет се менува, станува помал и исполнет со страв, а известноста на насилството се совпаѓа единствено со неговата непредвидливост. Ова е крајната цел на тероризмот, да ја разниша нашата безбедност, мирната реалност и да нè потсети преку шокот од крвопролевањето, дека без разлика на тоа дали го прифаќаме или не, дали го признаваме тоа или не – ние сме во војна.

Политиката ретко претставува игра меѓу еднаквите, а битката за моќ меѓу оние што

ја имаат и оние што ја посакуваат според својата природа претставува неизбалансирана битка. Во суштина, таа е асиметрична. Денес, на почетокот на XXI век, балансот на глобалната сила останува во рацете на западните отворени општества. Сепак, по својата природа, отворените општества се на специфичен начин ранливи во однос на ескалирачката форма на асиметричното политичко насилство. Оваа форма има име. Се нарекува тероризам. Оние што ја спроведуваат го користат стравот за да го уништат силното чувство на безбедност. Користејќи силно адаптивни методи, почнувајќи од импровизирани експлозивни направи, па сè до примената на авионите како ракети, тие успеваат да го нарушат балансот на силата, во потрага по нивните сопствени политички цели.

Политичкото насилство не е нов феномен. Примената на сила, како средство за постигнување политички цели, претставува основен аспект на политиката од најдревните времиња. Без разлика на тоа дали се спроведува од страна на оние што се на власт, како, на пример, државниот терор од страна на нацистичка Германија или сталинстичка Русија или од страна на оние што бараат политичка промена, како што се, на пример, персиските убијци од XI век или „Ал Каеда“ од современите денови, од страна на слабиот или силниот, примената на сила за постигнување политички цели е и заедничка и природна.

Ако постои победничка формула во која било асиметрична битка, таа се состои во изнаоѓањето и искористувањето на слабоста на непријателот, што е можно порано и почесто. Тоа е формула која е сфатена од страна на кинескиот теоретичар Сун Цу, германскиот Клаузевиц, мислителите за герилски тактики од XX век, денешните теоретичари на четвртата генерација на војување и спречување бунт и решителниот напад врз Ирак. Едноставно кажано, со зборовите на Самуел Шуберт, се работи за вештина на претворање на нееднаквоста во предност. Основачите на САД ова добро го разбирала. Нивната комбинирана милиција истапи против британските полициски сили, користејќи ја тактиката „удри и бегај“ за максимизирање на победата. Послаби во бројка и вооружување, тие избраа да се борат во индиректни битки, користејќи ги ригидните структури на војската на кралот Џорџ. Тие видоа и искористија асиметрична предност. Нивните дела создадоа нација која за само два века стана доминантна светска сила, додека нивните методи оттогаш

гаш станаа „modus operandi“ за речиси секоје националистичко, сепаратистичко и револуционерно движење.

Во последните 50 години оваа стратегија прерасна во тренд. Во битките меѓу слабите и силните, слабите сè почесто ги добиваат војните. Меѓу 1800 г. и 1949 г., четири од пет асиметрични конфликти резултираа со победа за силните актери. Сепак, во периодот меѓу 1950 г. и 1998 г., трендот драматично се промени. Во далечните места како Куба, Алжир, Мозамбик, Авганистан и Виетнам, послабите сили победуваа 45% од случаите. Апсолутните сили од аспект на материјал и човечки потенцијал не се повеќе гарант за победа. Наместо тоа, послабите сили сè повеќе избираат индиректни битки во урбани средини.

Во дејствувањето насочено кон заштита на сопствените граѓани, многу западни демократски влади ја зајакнуваат безбедноста, ограничувајќи ја приватноста и домашните индивидуални права, и водат војни надвор од своите граници. Постојаната закана од напад негативно влијае врз слободните пазарни економии, зголемувајќи ја цената на добрата и на услугите, нарушувајќи ја слободата на печатот, ограничувајќи отворени дискусии за домашни и меѓународни прашања, загрозувајќи ги меѓународните алијанси и основното функционирање на отворените влади. Спротивставувањето на таа закана е неопходно за опстојувањето на моделот на западната демократија, слободното движење, изразување и приватност.

Во текот на 39 години од собраните податоци за терористички инциденти, само бомбашките инциденти бројат повеќе од 107 000 жртви и речиси 57% од сите терористички инциденти до денес. Уште полошо, бројот на напади годишно се зголемува. Опасниот тренд ја наметнува најсериозната закана која може да се замисли за отворените општества и нанесува удар на непроценливото чувство на безбедност, кое е од суштинско значење за слободното движење. Накусо, најголемата закана од тероризмот за отворените општества лежи во немирот што тој го поттикнува, наведувајќи ги граѓаните доброволно да ги жртвуваат своите слободи кои тешко ги заработиле, во потрагата по безбедност, со што во крајна инстанца се менува природата на самите отворени општества.

Терористите од минатото, како што е „Палестинската ослободителна организација“, се обидуваа да ги освојат срцата и воодушевувањата на јавноста во нивната битка за националистичките и идеолошките аспирации. Денешниот тероризам, особено оној на „Ал Каеда“ и „Исламската држава“, нема таква цел. Наместо тоа, тој има за цел да воведо хаос и безредие, ни најмалу не станува збор за промена на владина политика, туку за уништување на институциите и за фабрикување на отворените општества, а во случајот на „Ал Каеда“ и „Исламската држава“ – нивно заменување со теократска власт. Размерите на оваа опасност навистина ја претвораат во најголема опасност на нашата современост. Со цел да се овозможи справување со оваа закана, потребно е таа да се разбере. Тероризмот има историја, развојна линија со текот на времето, која може да се следи и од која може да научи.

д-р Ненад Танески

д-р Методија Дојчиновски

